

Geliş Tarihi (Received): 07.07.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 21.08.2022

Araştırma

COVID-19 Salgınında Uzaktan Eğitim Alan İntörn Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation Of Professional Self-Efficiency Levels Of Intern Nursing Students Taking Distance Education In The COVID-19 Epidemic

Öğr. Gör. Mustafa ÖZER¹

Öğr. Gör. Hakan ÇELİK²

Prof. Dr. Oktay BEKTAŞ³

¹ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye

² Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Adana, Türkiye

³ Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye

Yazışmadan sorumlu yazar: Mustafa ÖZER; mustafa.ozer@erzincan.edu.tr

Alıntı (Cite): Özer M, Çelik H, Bektaş O. COVID-19 Salgınında Uzaktan Eğitim Alan İntörn Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. YBH dergisi.

2022;3(2):102-127

Özet: Bu araştırma, salgın döneminde uzaktan eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin mesleki öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yönteminin tarama deseninden faydalanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Akdeniz bölgesindeki bir devlet üniversitesinde Hemşirelik bölümü dördüncü sınıfta öğrenim gören 284 öğrenci oluşturmuştur. Literatürde mevcut olan “*Hemşirelik Mesleği Öz-Yeterlilik Ölçeği (HMÖYÖ)*” için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapıldıktan sonra, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin HMÖYÖ puanlarının yüksek, hemşirelik mesleğine kendisini uygun hissedendenlerin ve uzaktan eğitimlere daha sık katılan öğrencilerin HMÖYÖ toplam puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hemşirelik mesleği öncesi ve eğitim döneminde öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesine ve ileride daha fazla kullanılacak uzaktan eğitimin etkililiğinin ve kalitesinin artırılması gerekmektedir. Uygulamalı eğitimlerde kullanılacak uzaktan eğitim yönteminin geliştirilerek, öğrencinin aktif katılımını artırmasını önermekteyiz.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik; mesleki öz-yeterlik; öz-yeterlik; uzaktan eğitim; COVID-19.

Abstract: This research aims to determine the professional self-efficacy levels of nursing students who received distance education during the epidemic period. The study uses a survey design of the quantitative research method. The sample of the research consists of 284 fourth-year students studying at a university in the Mediterranean region with first and second education periods. As a data collection tool, this study prefers the “*Nursing Profession Self-Efficacy Scale (NPSES)*” after the validity and reliability study. As a result of the research, the authors have determined nursing students have high NPSES scores, that those who feel suitable for the nursing profession and students who attend distance education more frequently have high NPSES total scores. We suggest examining self-efficacy levels before and during the nursing profession, increasing the effectiveness and quality of distance education that will be used more in the future. We expect that the distance education methods used in applied training can be improved and revived.

Key Words: Nursing; professional self-efficacy; self-efficacy; distance education, COVID-19.

Giriş

Dünya, yüzyılın salgını olan COVID-19’un etkilerini her noktada yaşamaktadır. İnsanlık eğitim, üretim, ekonomi, sağlık ve ticaret, alanları başta olmak her açıdan toplumu etkileyen küresel salgına maruz kalmıştı.^(1,2) Ülkemizde 2020 yılının başında 16 Mart (ilkokul, ortaokul ve lise) ve 23 Mart (üniversite) tarihinde uzaktan eğitime geçilerek eğitim alanında ilk önlemler alınmıştır.⁽³⁾ Salgın seyrinin kötüye gitmesinden dolayı önce tüm 2020 bahar döneminde, sonrasında da 2021 güz dönemlerinde eğitimin uzaktan yapılmasına karar verilmiş ve ilgili birimlerde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (UZEM) kurulmuştur.^(2,3)

Salgının eğitim üzerine olan olumsuz etkilerini azaltmak, eğitimde devamlılığı sağlamak ve en temel hak olan eğitim hakkını korumak için kullanılan uzaktan eğitimin avantajları göz önünde bulundurulmalıdır. Uzaktan eğitim süreci, gelişen bilgi ve iletişim teknolojisinin öğrenmenin ve öğretmenin her koşulda yapılabilmesini sağlayan, eğitici, eğitilen ve eğitim kaynakları arasında etkileşimin ve iletişimin artırılması için kullanılan yenilikçi öğrenme tekniğidir.^(4, 5) Uzaktan eğitiminin yararları olmakla birlikte etkileşimin sınırlı olması, öğrencilerin aktif olamaması, bireysel farklılıklara bağlı uyumsuzluk, teknik aksaklıklar nedeniyle ders akışındaki bozulmalar, fırsat eşitsizliği, alt yapı yetersizliği, materyal ve içerik geliştirilmesi sorunları olduğu belirlenmiştir.⁽⁶⁾ Bu problemlerin giderilmesi için uzaktan eğitim alan öğrencilerin öz-yeterlik, eleştirel düşünme, iletişim ve kriz yönetimi gibi duyuşsal becerileri daha etkin rol oynamaktadır.⁽⁷⁾

Bandura (1999); bireyin gelecekte karşılaşılabileceği sorunları çözümede başarılı olabilme inancının ve bu sorunlarla baş edebilmesi için gerekli etkinlikleri başlatabilme, doğru yönetebilme ve etkin bir sonuç elde edebilmesi için bireyin kendine duyduğu inancı öz-yeterlik kavramı şeklinde tanımlamıştır. ⁽⁸⁾ Öz-yeterliği yüksek olan kişiler, hedeflediği eylemi yapmaya motivedirler. Sonuçları olumsuz dahi olsa bu eylemi gerçekleştirmek için devamlı çaba sarf ederler.^(7,8) Öz-yeterlik zamanla dallanarak (akademik öz-yeterlik, duygusal öz-yeterlik, mesleki öz-yeterlik gibi) birçok konu içerisinde kullanılmış ve alanlara özgü sınıflandırılmıştır.⁽⁸⁾ Hemşirelik mesleği öz-yeterlik kavramı ise, klinik performans tahmininin yanı sıra, hemşirelerin gelişimlerinde, ekip çalışmalarında, bilgi paylaşımları ve güncellemelerinde, kaliteli bakım uygulamalarında ve sorun yönetiminde kullanılan önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.⁽⁹⁻¹¹⁾ Yapılan çalışmalarda yüksek mesleki öz-yeterliğe sahip hemşirelerin, bakımlarını verirken daha kontrollü, daha yüksek özgüvenli olduğu, düşük öz-yeterliğe sahip olanların ise riskten kaçtıkları ve yardım veya kaynak arama durumuna girdiklerini gösterdi. ^(11,12)

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin sadece öz-yeterliklerinin düzeylerinin incelendiği⁽¹³⁾, eğitim düzeyi, yaş ve mesleği seçme özellikleri ile öz-yeterlik ilişkilerinin incelendiği⁽¹⁴⁾, cinsiyet, anne eğitimi ve eğitim verenin özellikleri ile öz-yeterliğin incelendiği⁽¹⁵⁾, aile yapısı, anne baba eğitim durumu ve öğrenim özellikleri ile öz-yeterliğin incelendiği⁽¹⁶⁾ çalışmalar bulunmaktadır. Salgın kısıtlamaları nedeniyle, uygulamalı alacakları eğitimi uzaktan alan son sınıf hemşirelik öğrencilerinin bulunması, bu döneme değişkenleri nedeniyle geçerlik güvenilirliğin yapılması ve bazı değişken faktörler (cinsiyet, mesleği tercih etme ve mesleğe uygun hissetme) bulundurmaktadır. Yukarıda anlatılan gerekçeler doğrultusunda araştırmanın ana sorusu; “*Uzaktan eğitim alan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleki öz-yeterlik düzeyleri nedir?*” olmuştur. Alt problemler ise;

Uzaktan eğitim alan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin;

1. Cinsiyetlerine göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kendilerini mesleğe uygun hissetme durumlarına göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. Uzaktan eğitim sistemini takip etme sıklıklarına göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
4. Mesleği tercih etme nedenlerine göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, uzaktan eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin mesleki öz-yeterlilik düzeyleri belirlenmesi amacıyla nicel araştırma yönteminin tarama deseni kullanılmıştır. Tarama deseni,

değişkenin önceden belirlendiği ve “Ne? Ne düzeyde?” sorularına cevap aramak için kullanılan ve ulaşılabilir evren hakkında bilgi veren desendir. ⁽¹⁷⁾

Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini, Doğu Akdeniz bölgesinde bulunan bir üniversitede 2020-2021 güz döneminde eğitim alan Hemşirelik bölümü dördüncü sınıfta öğrenim gören (birinci öğretim 193, ikinci öğretim 91 öğrenci) toplam 284 öğrenci oluşturmaktadır. Hemşirelik eğitiminin son döneminde, mesleğe en yakın, hemşirelik ile ilgili birikime sahip, deneyim yaşamış ve yaşamakta oldukları için araştırmada son sınıf öğrencileri evren olarak tercih edilmiştir. ⁽¹⁸⁾ Çalışmanın dış güvenirliliği sağlamak için evrenin yüzde 10’u kuralı ve ölçek madde sayısının 10 katı kadar katılımcı kuralı ⁽¹⁹⁾ göz önüne alınarak en az 160 örneklem sayısı belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemine başvurularak tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Aykırı verilere sahip anketler çıkarıldıktan sonra çalışmanın örneklemini 181 katılımcı oluşturmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Bilgileri ile İlgili Elde Edilen Verilerin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	BİRİNCİ ÖĞRETİM (Açımlayıcı Faktör Analizi [AFA] örnekleme)		İKİNCİ ÖĞRETİM (Doğrulayıcı Faktör Analizi [DFA] örnekleme)	
		n	%	n	%
Cinsiyet	Erkek	43	23,8	22	25,3
	Kadın	138	76,2	65	74,7
	Uygun değilim	20	11,0	4	4,6
Mesleğe uygun hissetme durumu	Kararsızım	64	35,4	37	42,5
	Uygunum	97	53,6	46	52,9
	Her gün	146	80,7	72	82,8
Uzaktan eğitim derslerini takip etme durumu	İki günde bir	20	11,0	9	10,3
	Haftada bir	15	8,3	6	6,9
	Kendi isteği	70	38,7	37	42,5
Mesleği tercih etme şekli	Aile isteği	35	19,3	9	10,3
	Atanma koşulları	76	42,0	41	47,1
	Toplam	181	100	87	100

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini, hemşirelik mesleğine ve uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendiren sorular literatür taraması ile oluşturulmuştur. (5, 20, 21)

Hemşirelik Mesleği Öz-yeterlik Ölçeği (HMÖYÖ)

HMÖYÖ hemşirenin, özel hasta bakımı ve mesleki durumlarına yönelik karşılaştıkları çözümleri güç durumlarla baş etmeye karşı kendine olan güvenini ölçmek amacıyla Caruso ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiştir.⁽²²⁾ Bu ölçek, literatürde hemşirelere özgü olan, en son geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek olduğu için seçilmiştir.^(10, 23) Cronbach α değeri 0.83 olan orijinal ölçek 19 madde, iki alt faktör ve beşli likert yapıdan oluşmaktadır.⁽²²⁾ Ölçek Karacaoğlu-Vicdan ve Taştekin (2019) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türk toplumuna uyarlanan ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Karacaoğlu-Vicdan ve Taştekin (2019) tarafından yapılarak, güvenilirlik katsayısı 0,87 bulunmuştur. Aynı çalışmada yapı geçerliği için yürütülen doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda da iki faktörlü modelin kabul edilebilir uyum değerlerine ($\chi^2/df=1.452$, AGFI=0.89, GFI=0.92, CFI=0.957, RMSEA=0.047) sahip olduğu bulunmuştur. Kapsam geçerliği için anadili Türkçe olan aynı zamanda İngilizce'yi iyi okuyup yorumlayabilen bağımsız üç çevirmen tarafından çevirisi yapılmıştır ve hemşirelik alanında uzman 10 öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Düzeltmelerden sonra ölçek, maddelerin açıklığına, anlaşılabilirliğine ve ifadelerin netliğine karar vermek için farklı üniversitenin dördüncü sınıf 12 hemşirelik öğrencisine ön uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrasında gerekli düzeltmeler yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçek beşli likert yapısında 16 olumlu madde ve iki alt faktörden oluşmaktadır. Ölçek hesaplamalarında kazanılabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan 80'dir. Ölçekte puan artıka mesleki öz-yeterlik düzeyi de artmaktadır. Bu araştırmada, ölçeğin kapsam, yapı ve ölçüt geçerlikleri ile güvenilirlik analizleri yeniden yapılmıştır.

Yeniden Geçerlik ve Güvenirlik Yapılma Nedeni

Çalışmada kullanılan HMÖYÖ ölçeği hemşirelik unvanını almış, mesleğin gereksinimlerini profesyonel şekilde yürüten hemşireler için geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Çalışmada tekrardan geçerlik ve güvenirlilik yapılmasının nedeni; hemşirelik bölümünü okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonra yapacağı mesleğe ilişkin öz-yeterliklerini değerlendirmek ve bu öz-yeterlikleri üzerine intörlük dönemine gelene kadar aldıkları teorik ve uygulamaları eğitimlerin etkisi incelenmek istenmesidir. Salgın döneminin zorunlu getirisi olan uzaktan eğitimin, mesleki öz-yeterlik üzerine teori/uygulama eğitimlerinden farklı olarak nasıl bir etkisi olduğu incelenmiştir. Profesyonel hemşireler ile öğrenci hemşireler arasında sorumluluk alma ve hesap verilebilirlik farkları olabilir. Ölçeğin geliştirildiği dönem ile şimdiki dönem arasındaki farklılıkların (örneklem grubu, salgın, ekonomik koşullar gibi) etkisi de düşünülmüştür. Bu gerekçelerden dolayı örneklemden ayrı bir veri üzerinde ölçeğin yeniden geçerlik ve güvenirlilik kontrolleri yapılmıştır.

Geçerlik

Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliği için ölçme ve değerlendirme alanında bir uzman ile halk sağlığı hemşireliği alanında iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Orijinal ölçek içerisinde iki farklı durumu aynı maddede ölçmeye çalışan ikinci ve 16. soru anlam bütünlüğü için bölünmüş ve ayrı iki soru haline getirilmiştir. Orijinal ölçek içerisindeki onuncu soruda eş anlamlı bulunan kelimeler anlam kargaşasına yol açmaması için azaltılmıştır. Örneğin: orijinal ölçek 16.madde “Mesleğimi yaparken, günlük çalışma hayatında ortaya çıkan etik /ahlaki ikilemleri ve problemleri tespit edebilir ve ele alabilirim.” iken, çalışma için 16. madde “Meslektaşlarımın herhangi bir görev ihmalinde veya etik olmayan bir davranışında ilgili kurum ya da birimlere bildiririm”, 17. madde “Mesleğimi yaparken, günlük çalışma hayatında ortaya çıkan etik /ahlaki

problemleri tespit edemem.”, 18.madde “Mesleğimi yaparken, günlük çalışma hayatında ortaya çıkan etik /ahlaki problemleri çözerim.” şeklinde 3’e bölünmüştür.

Orijinal ölçek içerisindeki 14. soruda anlam bozukluğu yaratabilecek ifadeler hedeflenen kazanım değiştirilmeden kısaltılmıştır. Uzman görüşü sonrasında geliştirilen ölçekteki üçüncü, 14. ve 17. sorular ters kodlanmıştır. Orijinal hali olumlu ifadelerden oluşan 16 maddelik ölçek kapsam geçerliği sonrası üçü ters maddeden oluşan 18 maddeye yükseltilmiştir.

Güvenirlilik

Tablo 2 sonuçları doğrultusunda 18 maddelik ölçeğimizin Cronbach’s alpha katsayısı ,823 bulunmuştur. Güvenirlilik için kabul edilen değer .70 ve üzeridir, buradan hareketle ölçeğin ilk ve son halinin güvenirlilik düzeyleri kabul edilebilir aralıktadır. Bu sonuçlar ölçeğin kararlı ve tutarlı olduğunu gösterir. ⁽²⁴⁾ Ölçeğe ve alt faktörlere ait güvenirlilik raporları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Güvenirlilik istatistik sonuçları

Ölçek	Cronbach’s Alpha	Standartlaştırılmış maddelere dayalı Cronbach's Alpha	Faktör sayısı
HMÖYÖ Orjinal	,843	,863	16
HMÖYÖ Çalışma Ölçeği	,823	,876	18
Sorumluluk Faktörü	,871	,874	7
Yarar Faktörü	,780	,783	3
Bakım Faktörü	,698	,755	4
Adalet Faktörü	,672	,708	4

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için SPSS 22.0 programı kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Normal dağılım için Barlett (bulunan:.00; istenen <.05), örneklem büyüklüğünü belirlemek için KMO (bulunan: .877; istenen: >.05) testi ile analizler yapılmış ⁽²⁵⁾ ve gerekli şartlar sağlanmıştır.⁽²⁶⁾ AFA sonucunda ölçekteki her bir maddenin Extaction değeri

0,3 üzerinde olmalı 0,1 altında olanlar çıkartılmalıdır (26) ve Tablo 3' te tüm maddeler kritere uygundur.

Tablo 3. Ölçeğin AFA sonucu Korelasyon Değerleri

Faktörler	Extraction
Madde 1	,694
Madde 2	,538
Madde 3	,640
Madde 4	,415
Madde 5	,547
Madde 6	,737
Madde 7	,629
Madde 8	,605
Madde 9	,647
Madde 10	,576
Madde 11	,661
Madde 12	,690
Madde 13	,535
Madde 14	,763
Madde 15	,639
Madde 16	,445
Madde 17	,774
Madde 18	,470

Varyans %40 ve %60 arası olmalı ve her bir faktör toplam varyansın en az %5'ini açıklamalıdır.

(26) Tablo 4'te açıklanan ve toplam değeri 1,0'dan yüksek dört faktör bulunmuştur. Dört faktör toplam varyansın %61,14'ünü açıklamaktadır. Açıklanan varyansın uygun aralıkta olduğu görülmektedir. (25)

Tablo 4. Hemşirelik Mesleği Öz-yeterlik Ölçeği Faktörlerinin Açıkladığı Varyans Yüzdeleri

	Total	Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
Sorumluluk	6,52	36,24	36,24
Yarar	2,26	12,58	48,82
Bakım	1,17	6,53	55,36
Adalet	1,04	5,77	61,14

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen Component matrix tablosunda faktörler ve maddeler mevcuttur. Analiz sonucunda binişik maddeye rastlanmamıştır (madde farkı 0,10'den büyüktür) (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelik Mesleği Öz-yeterlik Ölçeğinin Component Matrix Tablosu

	Bileşen			
	1	2	3	4
Madde 12	,760			
Madde 8	,740			
Madde 11	,727			
Madde 10	,721			
Madde 13	,718			
Madde 6	,688			-,428
Madde 15	,688		-,389	
Madde 7	,668		-,394	
Madde 9	,656			-,339
Madde 18	,645			
Madde 5	,644			
Madde 2	,609			,315
Madde 16	,559			
Madde 4	,499		,395	
Madde 17		,873		
Madde 14		,862		
Madde 3		,691		,323
Madde 1	,491			,596

Araştırmada Direct Oblimin işlemi yapılmış ve Tablo 6'da verilmiştir ($r>0,30$).⁽²⁶⁾ Sonuç olarak, 7, 8, 11, 12, 13, 15 ve 18. maddeler birinci faktör (sorumluluk) altında; 3, 14, 17. maddeler ikinci faktör (yarar) altında; 4, 5, 6, 9. maddeler üçüncü faktör (bakım) altında; 1, 2, 10, 16. maddeler dördüncü faktör (adalet) altında toplanmıştır. Dört alt faktörden oluşan 18 maddelik ölçeğin tüm maddeleri ile DFA analizi yapılmıştır.⁽²⁶⁾

Tablo 6. Hemşirelik Mesleği Öz-yeterlik Ölçeği Faktörler Arası Korelasyon Değerleri

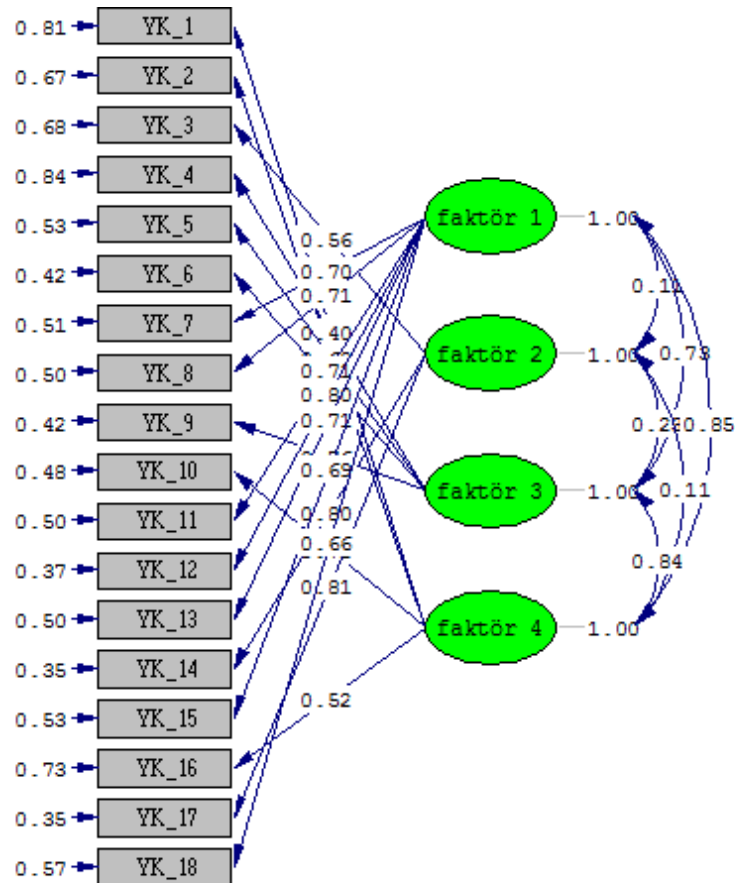
Bileşen	Sorumluluk	Yarar	Bakım	Adalet
Sorumluluk	1,000	,004	,475	,392
Yarar	,004	1,000	,080	-,050
Bakım	,475	,080	1,000	,345
Adalet	,392	-,050	,345	1,000

AFA işlemi sonrası 18 maddelik ölçeğin tüm maddeleri ölçeğin orijinal yapıya uygunluk durumunu tespit etmek için DFA işlemine alınmıştır (Lisrel 8.71). Birinci DFA işlemi sonrası uyum indeksleri değerleri istenen aralıkta çıkmamıştır.⁽²⁷⁾ Araştırmada birinci faktör altında bulunan 13. ve sekizinci madde, 11.ci ve sekizinci madde kendi aralarında modifiye edilmiş ve gerekli uyum indeksleri yakalanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Modifikasyon sonrası Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Model Uyum İndekslerine İlişkin Sonuçlar

Uyum İndeksi	Katsayılar	Mükemmel uyum sınırı	Kabul edilen uyum sınırı	Uyum durumu
χ^2/sd	0,51	Bulunan değer istatistiksel olarak anlamsız olmalıdır ve $\chi^2/sd \leq 3$ olmalıdır.		Kabul edilebilir
RMR	0,042	$0.000 \leq RMR < 0.050$	$0.050 \leq RMR \leq 0.080$	Mükemmel
GFI	0,80	$0.90 \leq GFI \leq 1.00$	$0.85 \leq GFI < 0.90$	Ret
AGFI	0,73	$0.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI < 0.90$	Ret
RMSEA	0,059	$0.000 \leq RMSEA < 0.050$	$0.050 \leq RMSEA \leq 0.080$	Kabul edilebilir
RFI	0,82	$0.95 \leq RFI \leq 1.00$	$0.90 \leq RFI < 0.95$	Ret
CFI	0,93	$0.97 \leq CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI < 0.97$	Kabul edilebilir
IFI	0,93	$0.95 \leq IFI \leq 1.00$	$0.90 \leq IFI < 0.95$	Kabul edilebilir
NFI	0,85	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI < 0.95$	Ret
NNFI	0,92	$0.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NNFI < 0.95$	Kabul edilebilir

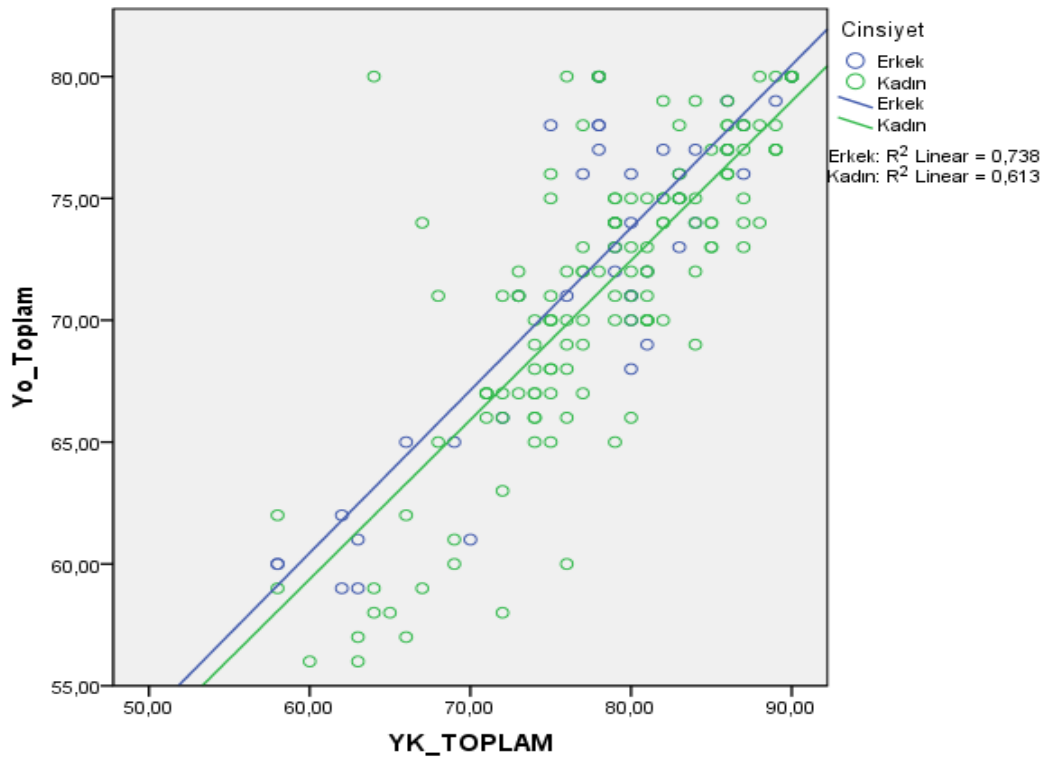
Şekil 1'de dört faktör altında toplanan maddeler bağlantılı oldukları faktörler mavi çizgi ile eşleşmiştir. ⁽²⁴⁾Yapı geçerliği analizleri sonucu ölçekten madde çıkartılmamıştır.

Şekil 1. Hemşirelik Mesleği Öz-Yeterlik Ölçeğinin Maddelerinin Modifikasyon sonrası DFA Analizi

Ölçüt geçerliği

Geçerlik ve güvenilirlik analizini yapmış olduğumuz ölçeğin son versiyonu ile Karacaoğlu-Vicdan ve Taştekin (2019) tarafından Türk diline uyarlanıp geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçek arasında benzer kazanımlara ait sorular belirlenip ve kendi aralarında korelasyonlarına bakılmıştır (Örn: Madde 18: *Mesleğimi yaparken, günlük çalışma hayatında ortaya çıkan etik /ahlaki problemleri tespit edemem*). Grafik analizi sonucunda iki ölçek arasında doğrusal bir saçılım gözlenmiştir (Erkek: R^2 Linear= 0,738, Kadın: R^2 Linear= 0,613). Korelasyon analizi için yeterli örneklem, normal dağılım ve ölçekler arası doğrusal saçılım varsayımları karşılanmıştır. Pearson korelasyon analizine göre orijinal ölçek ve çalışma ölçeği arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r: ,799, p <, 05$) (Şekil 2).⁽²⁶⁾ Yapılan ölçüt geçerliği analizi sonucunda çalışma ölçeğinin analize uygun olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2. Orijinal Ölçek ve Çalışma Ölçeği Arası Saçılım Grafiği

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli olan etik kurul izni (4.12.2020/Karar no.33) ile yazılı ve sözlü izinler alınmıştır. Veriler, 1-30 Aralık 2020 tarihleri arasında Doğu Akdeniz bölgesinde bulunan bir üniversitede Hemşirelik bölümü dördüncü sınıf (intörn) birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinden Google anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Hemşirelik mesleği öz-yeterlik ölçeğinin kullanımı için Karacaoğlu-Vicdan ve Taştekin'den yazılı onam alınmıştır. Öğrencilere anket uygulaması hakkında form öncesi ön bilgilendirme yapıldıktan sonra Google anket formu üzerinden de yazılı onam alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin normal dağılımı için medyan, mod ve aritmetik ortalamanın birbirine yakın ve basıklık-çarpıklık katsayı değerlerinin +2 ile -2 değer aralığında olması beklenmektedir.⁽²⁶⁾ Verilerin tanımlayıcı ve ileri analizini yapmak için SPSS 22.0, DFA için Lisrel 8.71 programı kullanılmıştır. Betimsel analiz için frekans, merkezi dağılım ölçümlerine bakılmıştır. Çalışmada yapı geçerliğini sağlamak için açımlayıcı (SPSS) ve doğrulayıcı (LISREL) faktör analizleri, ölçüt geçerliği için korelasyon analizi yapılmıştır. Tesadüfi hatalarının gittikçe temiz hale getirilebilmek için Cronbach's Alpha değerine bakılmış, 0,70 üzerinde bulunmuştur.⁽²⁸⁾

Çalışmada ana araştırma sorusu için betimsel istatistiklerden frekans analizi, birinci alt problem için bağımsız örneklem t-testi, ikinci alt problem için tek faktörlü varyans analizi, üçüncü alt problem için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırmada anlamlılık değeri .05 olarak kabul edilmiştir. Yapılan bütün analizlerde gerekli sorular bulgular kısmında verilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik analizi sonucunda 18 maddeden oluşan hemşirelik mesleği öz-yeterlik ölçeğinin düzeylerini belirlemek için derecelendirme yapılmıştır. Ölçekten elde edilen en az (minimum) puan 18, en çok (maksimum) puan 90 olarak bulunmuştur. Burada değer aralığını belirlemek için maksimum değerden minimum değer çıkarılarak elde edilen puan likert sayısına

(5) bölünmüştür ((90-18/5= 14,4). Çıkan sonuç (14,4) en düşük puana (18) eklenerek en yüksek puana (90) doğru derecelendirilmiştir. Öğrencilerin düzeyleri çok düşükten çok yükseğe doğru sınıflandırılmıştır (18-32,4= çok düşük, 32,4-46,8=düşük 46,8-61,2=orta, 61,2-75,6= yüksek, 75,6-90=çok yüksek).

Bulgular

Mesleki Öz-yeterlik Düzeyleri

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki öz-yeterlik puan ortalaması 78,03 olmuş ve çok yüksek düzeyde (75,6-90) olduğu belirlenmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Hemşirelik mesleği öz-yeterlik puanlarına ilişkin düzeyler ve ortalaması

Seçenek	Aralık	n	%
Çok Düşük	18-32,4	14	7,7
Düşük	32,4-46,8	12	6,6
Orta	46,8-61,2	50	27,6
Yüksek	61,2-75,6	59	32,6
Çok Yüksek	75,6-90	46	25,4
HMÖYÖ	18-90	181	$\bar{X} \pm ss$ 78,03±7,56

Cinsiyet Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet gruplarından elde ettiğimiz verilerin normal dağılıma sahip olduğu ve örneklemin yeterli olduğu bulunmuştur. Levene testi sonucuna göre, mesleki öz-yeterlik toplam puan varyansları ($p>.05$) homojen dağıldığı görülmektedir. ⁽²⁶⁾ Bağımsız örneklem t-testinin sonucunda erkekler ($M= 77,37$, $SD= 8,47$) ile kadınlardan ($M= 78,23$, $SD= 7,27$) elde edilen HMÖYÖ toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır ($t(179) = -.436$, $p= ,513$).

Kendini Mesleğe Uygun Hissetme Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Normal dağılan ve yeterli örneklemin olduğu mesleki öz-yeterlik toplam puan varyanslarının ($p>.05$) homojen dağılmadığı görülmektedir. ⁽²⁶⁾ Homojen olmadığı zaman kullanılan Welch ve Brown-Forsythe analizlerine baktığımızda uzaktan eğitim alan dördüncü sınıf hemşirelik

öğrencilerinin kendilerini mesleğe uygun hissetme durumlarına göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır ($W(2) = 3,77$ $p = ,030$) Farkı tespit etmek için Dunnett t3 Post-hoc testi ile mesleğe uygunum diyenlerin ortalama puanı ($M = 79,48$, $SD = 6,22$) ile mesleğe kararsızım diyenlerin ortalama puanları ($M = 76,34$, $SD = 8,89$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Mesleğe uygun hissetme durumuna uygunum cevabı verenlerin mesleğe uygun hissetme durumuna kararsızım cevabı verenlerden daha yüksek bir HMÖYÖ toplam puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir ($79,48 > 76,34$) (Tablo 9).

Tablo 9. Mesleğe uygun hissetme durumları ile HMÖYÖ toplam puanına ilişkin Welch ve Brown-Forsythe ve Post-Hoc analizi sonuçları

	İstatistik ^a	Sd1	Sd2	p
HMÖYÖ TOPLAM				
Welch	3,778	2	49,336	,030
Brown-Forsythe	3,598	2	77,209	,032

Mesleğe uygun hissetme durumu		Ortalama Fark	Standart Hata	p
Uygun değilim	Kararsızım	-,056	2,05	1,000
	Uygunum	-3,08	1,84	,280
Kararsızım	Uygun değilim	-,056	2,05	1,000
	Uygunum	-3,14*	1,27	,046
Uygunum	Uygun değilim	3,08	1,84	,280
	Kararsızım	3,14*	1,27	,046

a. Asymptotically F distributed.

* $p < 0,05$

Uzaktan Eğitimi Takip Etme Sıklığı Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Tek faktörlü varyans analizi incelendiğinde, uzaktan eğitim alan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin kendilerini uzaktan eğitim sistemini takip etme sıklıklarına göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($F(2,178) = 5,659$ $p = ,004$). Uzaktan eğitim sistemini her gün takip edenlerin ortalama puanı ($M = 78,82$, $SD = 7,21$) ile iki günde bir takip edenlerin ortalama puanları ($M = 73,00$, $SD = 8,33$) arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Uzaktan eğitim sistemini her gün takip edenlerin iki günde bir takip edenlere göre daha yüksek HMÖYÖ toplam puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir (78,82> 73,00). Cohen'e göre eta kare değerleri 0,01 küçük, 0,06 orta ve 0,14 büyük düzey etki olarak belirlenmiştir. ⁽²⁹⁾ Bu analizde eta kare değeri (615,082/10287,801) 0,05 ve orta düzeyde bir etki bulunmuştur (Tablo 10).

Tablo 10. Uzaktan Eğitim Sistemini Takip Etme Sıklıkları Açısından HMÖYÖ toplam puanına ilişkin Tek Faktörlü Varyans ve Post-Hoc Analizi Sonuçları

Analiz	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	615,082	2	307,541	5,659	,004
Gruplar içi	9672,719	178	54,341		
Toplam	10287,801	180			

Uzaktan Eğitim Sistemini Takip Etme Sıklıkları	Ortalama Fark	Standart Hata	p		
Tukey HSD	Hergün	İki günde bir	5,82*	1,75	,003
		Haftada bir	1,82	1,99	,632
	İki günde bir	Her gün	-5,82*	1,75	,003
		Haftada bir	-4,00	2,51	,253
	Haftada bir	Her gün	-1,82	1,99	,632
		İki günde bir	4,00	2,51	,253

*p<0,05

F= One-way Anova

Mesleği Tercih Etme Şekilleri Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Tek faktörlü varyans analizi incelendiğinde, uzaktan eğitim alan dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleği tercih etme şekillerine göre mesleki öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (F (2,178) = 1,957 p= ,144) (Tablo 11).

Tablo 11. Mesleği Tercih Etme Şekilleri Açısından HMÖYÖ toplam puanına ilişkin Tek Faktörlü Varyans Analizi

Analiz	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	221,379	2	110,689	1,957	,144
Gruplar içi	10066,423	178	56,553		
Toplam	10287,801	180			

F= One-way Anova

Sonuç ve Tartışma

Mesleki öz-yeterlik düzeyleri

Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin mesleki öz-yeterlik puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Literatürde klinikte çalışan fakat mesleki değil normal öz-yeterliği inceleyen (14, 34), farklı meslek grubundan olup üniversite öğrencisi olan grupla yapılan^(30, 32) ve hemşirelik öğrencilerinin klinik performansta öz-yeterliklerinin incelendiği⁽³¹⁾ çalışmalarda öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak hemşirelik öğrencilerinin öz-yeterlikleri orta düzeyde olan⁽¹⁸⁾, sebebinin anne eğitim, cinsiyet ve bölüme isteyerek gelmeme kaynaklı olduğu düşünülmüştür. Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe özgü duygusal öz-yeterliliklerinin orta düzeyde bulunduğu⁽³³⁾ çalışmada rastlanmıştır. Bu farklılığın nedeni çalışmada sadece son sınıf (mesleğe ve mezuniyete en yakın) öğrenciler olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Cinsiyet Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Araştırma sonucunda, cinsiyetin mesleki öz-yeterlik düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görüldü. Literatürde çalışma ile paralellik gösteren, cinsiyet ile öz-yeterlik arasında istatistiksel olarak ilişkinin bulunmadığı farklı zaman dilimlerinde⁽¹⁵⁾ ve mezun hemşireler üzerine^(34, 35)

yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Çalışma ile aynı zaman aralığında (salgın dönemi) ve intörn hemşireler üzerine ⁽³⁶⁾ yapılan çalışmada sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Yurtdışında benzer örneklem üzerine yapılan çalışmalar da mevcut çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. ^(12,37) Bu çalışmalarda, mesleki öz-yeterlik yerine genel öz-yeterliklere bakılmasına rağmen benzer sonuçları vermesinin nedeni olarak, mesleki öz-yeterliğin genel öz-yeterliliğin bir alt boyutu olması ve ortak yargılar içermesi olduğu düşünülmektedir. Çalışmadan farklı olarak, kızların erkeklerden daha yüksek öz-yeterlik puanına sahip olduğu belirlenen çalışmalara da rastlanmıştır. ⁽¹⁸⁾ Bu farklılığın sebebi olarak, araştırmada genel öz-yeterlik ölçeğinin kullanılması ve araştırmanın yapıldığı zaman diliminde, hemşirelik mesleğinin daha çok kadın cinsiyeti ile özdeşleşmiş olmasının erkek öğrencilerin öz-yeterlik düzeylerini düşürdüğü inancına dayandırıldığı düşünülmektedir.

Kendini Mesleğe Uygun Hissetme Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencileri arasında kendini mesleğe uygun hissetme durumuna uygunum cevabı verenlerin kararsızım cevabı verenlere oranla daha yüksek öz-yeterlik düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Ulusal ve uluslararası literatürde hemşirelik öğrencilerinin mesleğe uygun hissetme durumlarının öz-yeterlik durumları ile paralellik gösterdiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. ^(18, 37- 39) Örneğin, Dikmen ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında da mesleğe kendi isteğiyle gelenler ile öz-yeterlik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlılık bulunmuştur. Farklı örneklem tiplerinde (öğretmen adayları) yapılan çalışmalar da bu sonuç ile paralellik göstermektedir. ^(32, 40) Dolayısıyla mesleğe kendini uygun hissedenden bireylerin hangi alanda olursa olsun yüksek öz-yeterlik inancına sahip olduğu söylenebilir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik performans üzerine öz-yeterliliklerinin incelendiği çalışmada 4. sınıf öğrencilerin 2. ve 3. sınıflara oranla daha yüksek öz-yeterliğe sahip olduğu görüldü. ⁽³¹⁾ Bu durumdan dolayı çalışmada da son sınıf öğrencileri örneklem

olarak seçildi. Mezuniyete doğru yaklaştıkça mesleği öğrenmenin, saha ve teorik eğitimle tedirginliklerin giderilmesinin mesleğe karşı öz-yeterlik durumunun arttırdığı düşünülmektedir.

Yılmaz-Koçak ve Büyükyılmaz'ın (2019) hemşirelik öğrencileri üzerine yaptığı çalışmasında ise bu sonuçtan farklı olarak mesleğe isteyerek gelme durumları ile öz-yeterlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. ⁽³⁴⁾ Çalışma sonucunu mesleğe uygun hisseden kişilerin mesleki kriterlere daha rahat uyum göstermesi ve buna bağlı öz-yeterliklerin yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalarda eğitimin klasik müfredat şeklinde yürütüldüğü fakat araştırma ile benzer sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür. Bu nedenle eğitim şeklinin yanı sıra bireysel özelliklerin de mesleki öz-yeterlik düzeylerini etkilediği düşünülmektedir.

Uzaktan Eğitimi Takip Etme Sıklığı Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencileri arasında uzaktan eğitime giriş sıklığına bakıldığında; eğitimlerine her gün katılanların, eğitime iki günde bir katılanlara oranla daha yüksek bir öz-yeterlik düzeyine sahip oldukları olduğu görülmüştür. Karadağ ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin eğitim sıklığı ve sınıf düzeyleri arttıkça öz-yeterlik puanlarının da arttığı görülmüştür. ⁽¹⁵⁾ Öztürk'ün (2015) çalışmasında da uzaktan eğitimin hemşirelik eğitimi için pek kullanmaya uygun bir yöntem olmadığı, uzaktan eğitimin örgün eğitimi destekleyen bir yöntem olarak kullanılması gerektiği belirtilmiştir. ⁽⁴¹⁾ Hemşirelik mesleğinde uygulama eğitimin, profesyonel meslek hayatına geçmenin en önemli adımıdır. Uzaktan eğitim ile uygulamalı eğitimin sınırlı kalacağı, bu sınırlılığın yeni nesil eğitim modelleri (simülasyon, sanal gerçeklik vb.) ile giderileceği düşünülebilir. Çalışma sonucunda, yurtiçi ve yurtdışı literatüründe uzaktan eğitim ve mesleki öz-yeterlik durumları arasında çalışmaların kısıtlı olması ve bu çalışmalarda ise mesleki öz-yeterliğin değil genel öz-yeterliğin incelendiği görüldü. Öz-yeterlik kavramının çok geniş olması ve belirli alanlara özgü

tanımlarının olması, öz-yeterliğin anlaşılabilirliğini artırmaktadır. Uygulamalı eğitimin önemli olduğu hemşirelik, öğretmenlik, eczacılık, fizik tedavi ve rehabilitasyon gibi alanlara uzaktan eğitimin iyileştirilerek entegre edilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Mesleği Tercih Etme Şekilleri Açısından Mesleki Öz-Yeterlik Düzeyleri

Araştırma sonucunda, hemşirelik mesleğini tercih etme durumları (kendi isteği, aile isteği, tanıdık önerisi, tesadüf ve atanma koşulları) ile mesleki öz-yeterlik durumları arasındaki ortalamanın anlamlı olmadığı görüldü. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, öğrencilerin hemşirelik mesleğini istihdam oranının fazla olmasından dolayı tercih ettiği⁽⁴²⁾ fakat bu grubun gelir seviyesinin düşük olduğu ve üniversite öncesi hemşirelik hakkında bilgi sahibi olmadığı görüldü. Mesleğe istihdam odaklı gelen öğrencilerin mesleki güdülenmelerinin ve mesleğe uygun hissetme seviyelerinin düşük olduğundan dolayı öz-yeterlik seviyelerinin de düşük olabileceği söylenebilir.^(42, 43, 36) Literatürde, hemşirelik öğrencileri üzerine yapılan çalışmada iş olanağı yüksek olduğu için gelenlerin oranının fazla olduğu ve %80'inin mesleği öğrendikten sonra bölümlerinden memnun olduğu görüldü.^(43, 45) Öz-yeterliği yüksek olan kişiler belirli hedefler doğrultusunda ilerleyebilirler, risk yönetimleri daha yüksektir ve olayları düşünürken geniş bir bakış açıları vardır. Hemşirelik, profesyonel hasta bakımında hızlı karar süreci gerektiren, hasta bireyin her açıdan ve derinlemesine bakım verme yükümlülüğü olan bir meslektir. Öğrencilerin tercih öncesi ve sonrasında mesleki öz-yeterlik durumlarının iyileştirilmesi, toplum sağlığının ve mesleki profesyonelliğin artırılmasında önemli bir faktördür.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada, tek bir bölgedeki hemşire adayları ile çalışılmıştır. Türkiye geneli hemşirelik eğitiminde farklılıklar bulunmaktadır. Hemşirelik eğitiminin iyileştirilmesi ve kaliteli bir eğitim dili oluşturulması için araştırmanın akredite olmuş üniversiteler ile yapılması alana daha etkin

bir kaynak sunacaktır. Uygulamalı eğitimlerini uzaktan eğitim olarak alan öğrenciler ile kıyaslanamaması da sınırlılık olarak düşünülmektedir.

1. Hemşirelik programına yeni başlayan öğrencilerin, mesleğe uygun hissetme durumları incelenip, bireysel danışmanlık yürütülerek soru işaretlerinin giderilmesi,
2. Uzaktan eğitim programlarının erişilebilirliğinin, kullanılabilirliğinin ve anlaşılabilirliğinin artırılarak, uzaktan eğitime katılımın sıklığının artırılması önerilmektedir.

Yazar Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Mali Destek: Bu araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir kurum ve kuruluştan mali destek alınmamıştır. Araştırmanın giderleri araştırmacılar tarafından karşılanmıştır.

Yazar Katkıları: Çalışmanın tasarlanması ana fikri (MÖ, HÇ). Veri toplama aşaması (HÇ). Verilerin analizi ve yorumlanması (MÖ, HÇ, OB) makalenin hazırlanması ve yayına gönderilmesi (MÖ). Gönderime hazırlanan makalenin son versiyonunu her iki yazarda onayladı.

Kaynaklar

1. Aylaz R, Yıldız E. Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları. Rukuye Aylaz, Erman Yıldız (Ed.). Malatya: İnönü Üniversitesi Yayın Evi; 2020.
2. Kahraman ME. COVID-19 Salgınlarının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği. Medeniyet Sanat Dergisi. 2020 6(1); 44-56. doi: 10.46641/medeniyetsanat.741737
3. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), COVID-19 Bilgilendirme. Access: 24.11.2020 Available from: <https://covid19.yok.gov.tr/alinan-kararlar>,

4. Allen I, Seaman J. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States; 2013; Available from: <https://eric.ed.gov/?id=ed541571>
5. Yüksekdağ BB. Uzaktan Hemşirelik Eğitimine İlişkin Algılar. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama. 2020;10(2):490-503. doi: 10.17943/etku.696320
6. Başaran M, Doğan E, Karaoğlu E, Şahin E. Koronavirüs (Covıd-19) Salgın Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi. 2020;5(2):179-209. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1152012>
7. Bandura A. Social-Learning Theory of Identificatory Processes. In D. A. Goslin (Ed.), Handbook of Socialization Theory and Research; 1969.
8. Bandura A. Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective. Asian Journal of Social Psycholog.1999;2(1):21-41. doi: 10.1111/1467-839X.00024
9. Cheraghi F, Hassani P, Yaghmaei F, Alavi-Majed H. Developing a valid and reliable self-efficacy in clinical performance scale. International Nursing Review.2009;56(2):214-221. doi: 10.1111/j.1466-7657.2008.00685.x
10. Karacaoğlu-Vicdan A, Taştekin A. Hemşirelik Mesleği Öz Yeterlik Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi.2019;10(3):504-510. doi: /10.31067/0.2019.183
11. Jeeza H, Hongkralert N, Sillabutra J. Effect of efficacy on nursing performance in Indira Gandhi Memorial Hospital, Maldives. Journal of Public Health and Development.2015;13(2):33-44.
12. Farčić N, Barac I, Plužarić J, Ilakovac V, Pačarić S, Gvozdanović Z, Lovrić R. Personality traits of core self-evaluation as predictors on clinical decision-making in nursing profession. Plos One. 2020;15(5):2-4. doi: 10.1371/journal.pone.0233435
13. Yiğitbaş Ç, Yetkin A. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyinin

- değerlendirilmesi. CÜ Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi.2003;7(1):6-13.
14. Sergek E, Sertbaş G. SSK hastanesinde çalışan hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ve öz-etkililik, yeterlilik düzeyleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.2006;9(1):41-48.
15. Karadağ E, Derya AY, Ucuzal M. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi.2011;4(1):13-20.
16. Özkahraman Ş, Yıldırım B. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öz yeterlik durumlarının belirlenmesi. Turkish Journal Of Research ve Development İn Nursing.2012;14(3):53-66.
17. Fraenkel JK, Wallen NE. How to design and evaluate research in education. 3th ed. New York: McGraw-Hill,İnc;1996.
18. Dikmen Y, Denat Y, Başaran H, Filiz NY. Hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. Çağdaş Tıp Dergisi.2016;6(3):206-213. doi: 10.16899/ctd.93945
19. Creswell JW. Research design, qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (Third Edition). California: SAGE Publications:2009. Available from: <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2232-9641/2016/2232-96411612191V.pdf>
20. Özbay Ö. Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi. 2015; 5: 376-394.
21. Vatan F, Ünsal-Avdal E, Yağcan H, Şanlı D. COVID-19 salgını ve hemşirelik eğitimi derneği faaliyetleri. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2020; 17(4): 369-73. doi:10.5222/KUHEAD.2020.32858
22. Caruso R, Pittella F, Zaghini F, Fida R, Sili A. Development and validation of the Nursing Profession Self-Efficacy Scale. International nursing review. 2016; 63(3): 455-

464. doi: 10.1111/inr.12291

23. Gözüm S, Çapık A. Sağlık davranışlarının geliştirilmesinde bir rehber: sağlık inanç modeli. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi.2014; 7(3): 230-237.
24. Seçer İ. SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi. Anı Yayıncılık: Ankara; 2017.
25. Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi; 2012.
26. Pallant J. SPSS Kullanma Kılavuzu SPSS ile Adım Adım Veri Analizi. (Çev. Balcı S. ve Ahi Berat). Ankara: Anı yayıncılık; 2020.
27. Schumacker RE, Lomax RG. A beginner's guide to structural equation modeling. Psychology press; 2004.
28. Crocker L, Algina J. Introducton to classical and modern test theory. USA: Holt, Rinehart and Winston, INC; 1986. Available from: <https://eric.ed.gov/?id=ed312281>
29. Cohen JW. Statistictal power analysis fort he behavioral sciences (2nd edn). Hillsdale, NJ: Lawrance Erlbaum Associates; 1988.
30. Azar A. Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmenleri adaylarının öz yeterlilik inançları. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 2012; 6(12): 235-252
31. Özdemir H. Video destekli öğretimin hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik süreci uygulama becerileri ve klinik performansta öz-yeterlikleri üzerine etkisi[Doktora Tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019.
32. Akyüz B. Öğretmen adaylarının bilişsel farkındalık, bilişsel esneklik ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi].İzmir: İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2020.
33. Ousmane-Taher Z. Hemşirelik öğrencilerinin duygusal öz- yeterlikleri ile kadına yönelik şiddete ve şiddette mesleki rollerine ilişkin tutumları.[Yüksek Lisans Tezi].

Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.

34. Yılmaz-Koçak M, Büyükyılmaz F. Hemşirelerin öz-yeterlilik algıları ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*. 2019; 5(3): 169-177. doi: 10.5222/jaren.2019.86547
35. Türe A, Akkoç İ. Hemşirelerde öz-yeterliliğin girişimci davranışa etkisi ve demografik özellikler açısından incelenmesi. *Toros Üniversitesi İİBF Sosyal Bilimler Dergisi*. 2019; 6(11): 87-107.
36. Özkan ÜF. Covid-19 Salgını Sürecinde İntörn Hemşirelerde Genel Özyeterlilik ve Mesleki Hazıroluşluk Durumu. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri*. 2022; 8(16): 79-92. doi: 10.52096/jsrbs.8.16.5
37. Jun WH, Lee G. The mediating role of spirituality on professional values and self-efficacy: a study of senior nursing students. *Journal of advanced nursing*. 2016; 72(12): 3060-3067. doi: 10.1111/jan.13069
38. Açıksöz S, Uzun Ş, Arslan F. Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*. 2016; 58: 129-35. doi: 10.5455/gulhane.169643
39. Diktaş-Yılmaz D. Öz yeterlik ile kariyer gelişimi ilişkisi: Pendik ilçesi eğitimcileri örneği [Doktora tezi]. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2019.
40. Dikmen M. Öğrenme stillerine göre yapılandırılmış öğretim ilke ve yöntemleri dersinin öğretmen adaylarının epistemolojik inançlarına, üstbiliş düşünme becerilerine, akademik öz-yeterliliklerine ve akademik başarılarına etkisi [Doktora tezi]. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2020.
41. Öztürk D. Uzaktan eğitime hemşirelik eğitimi penceresinden bir bakış. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015; 18(3): 229-234. doi: 10.17049/ahsbd.89981

42. Özdelikara A, Ağaçdiken S, Aydın E. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.2016; 2(1): 83-88.
43. Kavurmacı M, Küçüköğlü S. Erkekler neden hemşire olmak istiyor? Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.2015; 17(1): 1-5.
44. Cıvci H, Şener E. Hemşire adaylarının mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi. 2012; 5(4): 142-149. Available from: <http://hdl.handle.net/20.500.12397/4625>
45. Özveren H, Gülnar E, Özden D. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Turkish Journal of Clinics and Laboratory. 2017; 8(2): 57-64.
doi: 10.18663/tjcl.320040